

АРКА КАРПАТ

дорога до себе: 2000 км горами

Богдан Ославський

АРКА КАРПАТ

дорога до себе: 2000 км горами

Львів
Видавництво Старого Лева
2024

УДК 796.524
О-74

Ославський Богдан

О-74 Арка Карпат. Дорога до себе: 2000 км горами [Текст] : Богдан Ославський. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2024. — 208 с.

ISBN 978-966-448-305-3

Це історія про першу українську експедицію через усі Карпати. Арка Карпат — маршрут, протяжністю близько 2200 кілометрів, що гірськими хребтами перетинає Румунію, Україну, Польщу та Словаччину. Влітку й восени 2021 року Богдан Ославський пройшов його від краю до краю. Він пише, як готувався до 100-денного походу і як жив у горах. Нарешті, це відверта розповідь про те, що дав цей шлях, а що — відібрав.

УДК 796.524

© Богдан Ославський, текст, 2024
© Оксана Йориш, дизайн
обкладинки, 2024
© Видавництво Старого Лева,
українське видання, 2024

ISBN 978-966-448-305-3

Усі права застережено

*Світлані,
з якою я навчився
подорожувати*

Для тих, хто не ходив у гори

Моя мама слабо уявляє, що таке похід. Наші з нею розмови про експедицію Арка Карпат нагадують мені наші розмови довкола Бога. Я не кажу їй, що насправді думаю, так мені легше. Слово «Бог» звучить, але ми далеко від його значення. Та й від якого зі значень? Мені досить сказати це слово, і мама почує про свого Бога, все побачить і все зрозуміє. Побачить і зрозуміє себе. Я також: скажу — і це буде радше для себе самого. Не завжди ми розуміємо одне одного, зате любимо й хочемо порозумітися. Цього достатньо. Перед експедицією мама купила мені хрестик на срібному ланцюжку й посвятила в церкві. Я взяв його й досі ношу. І всю дорогу пам'ятав, звідки він.

Хтось казав, що пам'ять не фотографія, а есеїстка. Справді: те, що лишилося в пам'яті, — лише подоба того, що сталося. А коли я пробую розповідати чи записувати, виходить щось, схоже на правду так само, як скельний малюнок мамонта — на живого мамонта. Як напис «Тут був Вася» — на Васю. Бо щоб побачити на камені мамонта, треба уявляти його наживо, а щоб зрозуміти, хто тут був, треба знати Васю.

Та все ж маюю як можу і розумію: аби пояснити, як я пройшов пішки через чотири країни, як стомлювався або як щось вдавалося легко, треба розказати, як жив, де спав, що ніс із собою. Пояснити дрібниці, з яких складалася буденність. Сестра колись запитала: «Ну мав ти карту... Не розумію, як ти знав, куди

йти?». Часто питають: «А як ішов дощ?..» Або: «Що ти їв?». Один мій друг думав, що в експедиції я насобачився палити вогонь. Насправді за ці сто днів я не розпалював вогнища жодного разу.

То що це було і на що воно було схоже?

Я затявся пройти пішки всі Карпати і влітку й восени 2021 року пройшов. Мій маршрут почався від берега Дунаю в місті Оршова, що на крайньому півдні Румунії, і продовжився горами через усю країну й через кордон із Сигіту-Мармароського до нашого Солотвино. Українських Карпат небагато. Румунію я пройшов за майже п'ятдесят днів, Україну — всього за два тижні (але міг би й скоріше). Далі рухався на захід. Спочатку головний хребет тягнеться чітко польсько-словацьким кордоном, потім трохи Польщею і наостанок Словаччиною. Там Карпати плавно маліють, аж зовсім закінчуються в Братиславі. Там, уявіть собі, теж протікає Дунай, і його берег можна вважати кінцем стежки Арка Карпат. Усього — понад 2200 кілометрів. Проходження Карпат від краю до краю забрало в мене 97 днів. Дещо мені й дало, але про це пізніше.

Спав я в наметі. Носив із собою пуховий спальний мішок, надлегкий надувний килимок і маленький каремат. Їжу готував на газовому пальнику, який накручується зверху на балон і служить конфоркою. Пальник важить 87 грамів, а стандартного 230-грамового балона вистачало на майже два тижні. Я рідко варив їжу. Переважно мав сублімовані або сушені супи, каші, локшину й картопляне пюре, які достатньо залити окропом. Це все — харчі з м'ясом, сиром, іноді з горіхами та сухофруктами. Крім того, я їв печиво, шоколад, ковбасу, сир, ті ж таки горіхи, сухофрукти й різні смачні перекуси, які купував, коли натрапляв на магазини.

Зрозуміло, що багато їжі не понесеш. Люди, які ходять у гори, зазвичай дуже переймаються вагою рюкзака, рахуються з кожною дрібницею. Спорядження, легше від конкурентного на 100–200 грамів, може коштувати на 100–200 доларів дорожче.

І штука тут не в ліні, мовляв, нащо нести більше, якщо можна менше. Легкий рюкзак береже стопи, коліна, з ним легше на слизькому камінні, а якщо й послизнешся — менший ризик покалічитися. Тому й розписую, що скільки важило. Тому й брав із собою сушку та сублімати.

Досвід показує, що варто брати запасів їжі не більше як на десять днів автономності. Для мене це верхня межа. Тому часом я зупинявся в гірських селах або містечках, там ночував у садибах, прав речі й забирав заздалегідь відкладені пакунки з харчами, газом і картами.

Одяг теж має бути якнайлегший. У рюкзаку шорти або штани на зміну, дві футболки, комплект вовняної термобілизни, тоненький пуховик, мембранна куртка та дощовик-пончо. Коли дощило, я переважно йшов.

Похід — це коли все спакував у рюкзак і — вйо. Усе своє ношу з собою. Удосвіта прокинувся, поснідав, зібрав пожитки й вирушив. Щоднини по 25–35 кілометрів. З Оршова — до Братислави, з червня — у вересень.

Здається, тільки головного я не пояснив. Нащо пертися так далеко? Чому доросла людина мучить себе тим, що цілий день йде і в поті чола несе свій тягар? Не у вихідні, не в тижневій відпустці, коли треба провітрити голову. Йде так довго, аж похід стає їй звичайними буднями, повсякденням. Ніскільки за те не отримує, а лише залазить в борги. Я сам не до кінця розумію. Ми просто живемо, а потім вигадуємо, чому є так, як є, чому маємо те, що маємо, хто нам винен — або як нам у житті пощастило.

Я зібрався в цю експедицію, бо одного разу її задумав. І цей задум здався мені найцікавішим способом жити далі.

Для тих, хто ходить у гори

Минуло два місяці, відколи я вернувся з походу. Уже два місяці сиджу вдома. Вертаюся до роботи, пишу, від'їдаюся, набираю вагу й боюся, що скоро вийду на новий рекорд кілограмів. Удома зробився страшенно лінивий. Намагаюся працювати більше, а так по правді, то більше тільки їм і сплю. Прокидання о шостій лишилося хіба в пам'яті. І гори мої — до пори до часу там само.

Ходити в походи я почав на другому чи третьому курсі університету, точно вже й не згадаю. Ми зібралися у Ворохту, але куди саме — не знали. Було ще троє моїх друзів з Великої Кам'янки, а один із них підтягнув кількох своїх з універу. То куди йти? Смартфонів ще не було. Карту й компас я став брати кількома роками пізніше, а до того здавалося, що з картою ходять тільки дуже круті. Ми на таких не тягнули. Ми тягнули з собою важелезний брезентовий намет. Спальники наші теж були совецкі, ватні й важили відповідно. Звідки вони взялися — не знаю, але підозрюю, що хтось у когось позичив. Зате добре пам'ятаю, що свій перший рюкзак, об'ємом 85 літрів, я гонорово купив на коломийському базарі. Здоровенний мішок, пошитий із найгівнянішої, найбазарнішої тканини. Такої, що лупиться, рветься, смердить. Його вистачило всього на кілька походів. І півбіді, що рвався. Найгірше, що нести його було каторгою: ні спинки, ані нормальних лямок, натомість два ремені, пришиті до мішка, як у хіпстерських

рюкзаків для міста. Або як у сучасних суперлегкохідних, тільки до легкоходів нам було далеко. На дві ночі в Карпатах я примудрився заповнити всі 85 літрів! На дні торби лежали зо три кілограми картоплі, над ними ватний спальник і купа лахів. Та й крім картоплі (планував спекти її в мундирі), запаси їжі були, як на заслання. Банки з консервами та ще повно всякого.

У Ворохті на вокзалі нас зустрів місцевий хлопець на прізвисько Білий, знайомий знайомого когось із моїх. Білий мав показати дорогу.

Ми плелися, плювалися, нили, нарікали на рюкзаки. Задовбували Білого: «Чи ще далеко?». Здавалося, що йдемо вже дуже довго. Та насправді Білий привів нашу банду до місця призначення менше ніж за годину. Там було трохи сміття й непоганий краєвид на Ворохту.

Наступні кілька років наші походи мало чим відрізнялись від першого. Так, ми вже йшли нібито в гори, але щоразу – на Хом'як. Усе зводилося до того, що спершу вилазили на вершину, а потім таборували на полонині. Там гульбанили. До пізньої ночі співали й ходили в гості до таких, як і ми, гулящих сусідів.

Через два-три роки ми якось вибралися на Говерлу, і після того прорвало: Свидовець, Мармароси, Чивчин і так далі. Звісно, що з картою, а не з чуваком, який знає дорогу. Звісно, що з кращим спорядженням. Та й ходили ми вже не юрбою, а переважно по двоє-четверо.

Гори ніколи не були для мене всім. Я не з тих людей, які вибираються в походи при кожній нагоді, добре треновані, водять туристів або ведуть блоги. Але відколи в мене з'явилися гори, то вже й ніколи не зникали надовго. Щось побачив, почув, згадав – і вже запалювався. Починав шукати карти, планувати маршрути. Брав квитки. Хотілося щоразу далі й надовше. Бо гори – це не лише краєвиди.

Може, це така забавка, як п'янство чи секс. Яка не стає центром життя, але, бувало, перетворюється на постійну спокусу.